

KINA UNDER DENG 1977-1989

FRA ØKONOMISKE REFORMER TIL POLITISK OPSTAND OPGØR MED MAOISMEN 1977-1980

Fængslingen af Maos enke Jiang Qing og hendes "Firebande" få uger efter Maos død var et klart signal til den kinesiske befolkning: Nu var det slut med Kulturrevolutionen. Men det var ikke slut med at følge Mao Zedongs tanker. I marts 1977 slog hans efterfølger Hua Guofeng fast, at *"Hvilken som helst politik Mao havde besluttet, skal vi beslutsomt følge, og hvilket som helst direktiv Mao har udstedt, skal vi trofast adlyde"*.

Politisk og økonomisk forestillede Hua sig, at Kina skulle følge den hidtidige stærkt partistyrede linje med stort råderum til en stærk leder. Allerede i begyndelsen af 1970'erne havde Zhou Enlai fremlagt et forslag til *"De Fire Moderniseringer"* af Kina. Zhou havde forestillet sig moderniseringer inden for landbrug, industri, forsvar og videnskab/teknologi. Og på alle områder var der et stort behov for nytænkning og udvikling efter ti års kulturrevolutionært kaos. Hua Guofeng overtog Zhuos idé og lancerede i februar 1978 en ambitiøs tiårsplan, der skulle øge industriproduktionen med 10 procent om året og landbrugsproduktionen med 4-5 procent. Det skulle i overensstemmelse med maoismen ske inden for de traditionelle planøkonomiske rammer på basis af en udbygning af sværindustrien. Det var i hvert fald, hvad Hua forestillede sig.

Men sådan kom det ikke til at gå. For i 1977 blev Deng Xiaopeng – for anden gang – rehabiliteret: I en alder af 72 år trådte Deng igen ind i Kinas Kommunistiske Partis Centralkomité. Selv om Dengs position i den kinesiske ledelse i første omgang var ret svag, skulle hans genindtræden blive helt afgørende både for Hua Guofeng – og for Kina. For i løbet af to år havde Deng overtaget den reelle og efterhånden også den formelle ledelse i KKP og i Kina. Og Deng skulle forblive Kinas reelle leder i de følgende små femten år.

Når det så relativt hurtigt lykkedes Deng Xiaopeng at udmanøvrere Hua Guofeng, skyldtes det flere forhold. Deng havde for det første stadig en enorm prestige især i den store gruppe i KKP's ledelse, som havde støttet Zhou Enlai-gruppen i Kulturrevolutionens sidste år. For det andet så en meget stor del af de kadrer, som havde gennemlevet Kulturrevolutionen, med stor skepsis på Huas politiske linje, der jo som fundament havde Maos ufejlbarlighed. Ifølge disse kadrer, hvoraf mange havde været udrensed, fængslede eller sendt ud i landdistrikterne, var det nu tid til et opgør med Mao og maoismen. Deng satte Hua skakmat ved at fremføre et Mao-citat, nemlig at det gjaldt om *"at søge sandheden i kendsgerningerne"*. Desuden fremsatte Deng nogle forslag til vidtgående økonomiske reformer, der udstak en helt anden kurs end den traditionelt planøkonomiske, og som ville indebære en virkelig modernisering af det kinesiske samfund. De fleste i KKP's ledelse erkendte, at Dengs forslag i højere grad imødekom de udfordringer, Kinas økonomi stod overfor end Huas planer.

Magtkampen mellem Hua og Deng forløb faktisk helt udramatisk. Hua kom simpelt hen i mindretal både i Politbureauet og i Centralkomitéen. Men Hua Guofeng blev ikke,

som det havde været praksis for tabere i interne magtkampe i CK under Mao, smidt ud af partiet og degraderet til en ubetydelig post i en fjerntliggende provins. Her viste Deng både storsind og ny politisk linje, da han lod Hua forblive i Centralkomiteen, uden at han dog efter 1980 havde nogen form for politisk indflydelse.

OVERHOVEDET

I Vesten, fx Danmark, var forvirringen over magtkampen i Kina efter Maos død stor, hvilket denne tegning illustrerer.

Deng Xiaopengs program blev indirekte fremlagt i samtaler, han i slutningen af 1970'erne førte med udenlandske statsledere, der besøgte Kina. Her understregede Deng tre overordnede mål for Kinas udvikling under hans ledelse:

- Kulturrevolutionens uroligheder var et overstået kapitel.
- På det internationale plan ønskede Kina fred.
- Kina havde behov for at lære af omverdenen, men det var vitalt for landet at opretholde sin politiske og økonomiske uafhængighed.

DEMOKRATIBEVÆGELSEN 1978-1979

I det kinesiske samfund var utilfredsheden efter de sidste 10 års mange omvæltninger enorm. Hverken bønderne på landet eller arbejderne i byerne havde oplevet nogen nævneværdig fremgang i levestandard under Kulturrevolutionen. I 1978 efter Dengs tilbagevenden til KKP's Centralkomité blev demonstranterne fra Tian'anmen-pladsen i forbindelse med Zhou Enlais død i 1976 benådet. Det blev opfattet som et signal til, at en friere politisk debat kunne udfoldes. På en mur i nærheden af Tian'anmen-pladsen begyndte unge mennesker at opsætte

storskrifts-plakater, som kritiserede Hua Guofeng og støttede Deng Xiaopeng – *Demokratimuren* blev den døbt. Også flere tidsskrifter så dagens lys, og en livlig politisk debat blomstrede op. De stillede krav om rehabilitering af ofre for Kulturrevolutionen og liberalisering på en række områder. Efterhånden blev kravene mere vidtgående og mere direkte systemkritiske. De kritiske unge samlede sig i en egentlig demokratibevægelse, som krævede ytringsfrihed samt demokratiske og juridiske reformer, og der blev også rettet kritik mod Deng Xiaopeng.

I foråret 1979 blev kritikken for meget, også for Deng – som ellers havde udtalt sig positivt om demokratibevægelsen i dens tidlige fase – *Demokratimuren* og flere af de kritiske tidsskrifter blev derfor lukket og lederne fængslet. Kritikken var simpelthen blevet for voldsom, og den havde spredt sig til andre kinesiske storbyer. Den centrale skikkelse, Wei Jingsheng – en tidligere rødgardist, der arbejdede som elektriker i Beijing Zoo – havde således krævet en "*femte modernisering*" af Kina, nemlig demokrati efter vestlig model, og han havde kaldt Deng Xiaopeng en "*diktatorisk fascist*". Han blev idømt 15 års fængsel.

Lige inden demokratibevægelsen blev standset, holdt Deng Xiaopeng en tale i marts 1978. Her erklærede han, at mange træk i den udvikling, der havde fundet sted i Kina siden fængslingen af Firebanden, havde været gunstige, og Deng diskuterede de vanskeligheder, som ville gøre realiseringen af de fire moderniseringer til en gigantisk opgave. Og herefter kom han frem til sit egentlige budskab:

"Centralkomiteen mener, at vi må fastholde fire ideologiske og politiske principper, hvis vi skal føre de fire moderniseringer ud i livet. De er forudsætningen for at gennemføre modernisering. De Fire Principper er:

1. *Den socialistiske vej*
2. *Proletariatets diktatur*
3. *Det kommunistiske Partis ledende stilling i samfundet*
4. *Marxismen-Leninismen og Mao Zedong tænknningen"*

Hermed lagde Deng Xiaopeng klart afstand til demokratibevægelsen. Deng ønskede at gennemføre vidtgående økonomiske reformer af det kinesiske samfund, men politisk skulle de grundlæggende kommunistiske rammer ikke ændres. Nok skulle Kulturrevolutionens udskejelser standses, og dens ofre – som Deng selv – rehabiliteres, men der skulle hverken stilles spørgsmål ved selve det kommunistiske system eller ved KKP's ledende rolle i samfundet. Gennem hele den voldsomme reformperiode i 1980'erne og 90'erne skulle *De Fire Principper* udgøre de grundbetingelser, som Deng ikke ville gå på kompromis med.

~~OM RETSSAGEN IMOD FIREBANDEN OG ULTRA-MAOISTISKE LEDERE FRA KULTURREVOLUTIONEN~~

~~Retssagen imod Firebanden og ultra-maoistiske ledere fra Kulturrevolutionen, gik i gang i november 1980. De fire blev anklaget for at have været årsag til dødsstrafte til 727.420 mennesker og været årsag til 34.274 menneskers død. Retssagen endte med dødsstrafte til de to hovedpersoner, Jiang Qing, Maos enke, og lange fængselsstraffe til de to øvrige. Jiang Qings dom blev senere omgjort til livstid.~~